

д. пед. н., доц. **Рассказова О. І.**,
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
к. пед. н., доц. **Григоренко В. Л.**
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С.Сковороди

ГЕНДЕРНА СОЦІАЛЬНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ: СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ

Створення у сучасному світі сприятливих умов для розкриття соціально цінного потенціалу кожної особистості забезпечується високим рівнем соціальності – здатності кожного члена суспільства до взаємодії з соціальним світом. Соціальність розглядається ученими (Л. Мардахаєв, В. Нікітін, А. Рижанова, С. Харченко та ін.) як інтегрований результат реалізації процесу соціального виховання, здатність людини взаємодіяти із соціальним світом, що базується на ідеях самозбереження соціуму, людства в цілому, єдності й гармонійної взаємодії людей різних національностей, соціально-вікових груп, класової приналежності, стану здоров'я, рівня розвитку і можливостей. Нами поняття «соціальність» визначається як набута у ході життєдіяльності людини у суспільстві надіндивідуальна структура її особистості, «наповнена» соціальним досвідом: соціальними знаннями, вміннями, навичками, зразками поведінки, а також ціннісними орієнтаціями та життєвими цінностями, соціальними емоціями індивіда, що забезпечує нормальну життєдіяльність людини у соціальному середовищі.

Соціальність як складне утворення, що поєднує низку певних якостей, характеристик, позицій як внутрішніх відносно до особистості, так і зовнішніх, що в сукупності створюють нову властивість людини – здатність до повноцінної соціальної взаємодії, безумовно тісно взаємопов'язана із результатом гендерної соціалізації людини. Гендерна соціалізація, з погляду її соціокультурних функцій, – це насамперед те, що забезпечує підтримку соціальної консолідованості людей, проте, на відміну від соціалізації взагалі, консолідованість, що набувається у ході гендерної соціалізації, часто має вузько груповий, детермінований статевими ознаками характер й веде до роз'єднаності людей за цими ознаками.

Формування гендерного аспекту соціальності забезпечується насиченням її структури відповідним соціальним досвідом, що включає в себе насамперед засвоєння гендерних знань та вмінь, а також інтеграцією

особистістю ціннісних орієнтацій та статево-рольових стратегій поведінки, прийнятих у конкретному суспільстві. Тобто гендерний аспект соціальності особистості є продуктом соціального (у даному випадку – гендерного) проектування суспільства.

З іншого боку, необхідно відзначити, що соціальність отримує реалізацію й соціальне втілення, без якого неможливим є саме її існування, за допомогою суб'єктності (суб'єктивності)¹. Суб'єктність забезпечує здатність людини бути стратегом своєї діяльності у питаннях гендерного самовизначення, дає можливість ставити й коригувати цілі, усвідомлювати мотиви, будувати плани в житті незалежно від пануючих у суспільстві гендерних стереотипів, творити та перетворювати суспільні закони та норми на засадах гендерної рівності. Суб'єктність визначає ступінь свободи особистості, її гуманності, духовності, життєтворчості.

Застосовуючи до розгляду гендерного аспекту соціальності системно-структурний підхід, відзначимо, що оскільки як система соціальність має визначену структуру, подібну структуру має і її підсистема – гендерна соціальність. Структуру гендерної соціальності складають соціальний досвід особистості вміщує гендерні знання (когнітивна складова), цінності гендерної рівності (ціннісна складова), а суб'єктність у питаннях гендерного конструювання, що передбачає, зокрема, наявність в особистості певних якостей: гендерної чутливості, гендерної толерантності, емпатійності тощо (емоційно-особистісна складова), а також наявність сформованих стратегій поведінки незалежної від гендерних стереотипів (діяльнісно-поведінкова складова).

---

¹ Рассказова О. І. Розвиток соціальності учнів в умовах інклюзивної освіти: теорія та технологія: монографія / О. І. Рассказова. – Х.: ФОП Шейніна О.В., 2012. – С. 128.